

Kettőscsillagok

május

A jelenlegi rovat egy hónap észleléseinek felhasználásával készült, a nyári összevont szám miatt előrehozott beküldési határidő mellett, amelyre sajnos nem tudtuk kellőképpen felhívni a figyelmet.

Kocsis a közelmúltban vett használatba két 80 mm átmérőjű refraktort. Az egyik 500, a másik 1200 mm gyújtótávolságú, ami nagy különbséget jelent a leképezés, felbontás szempontjából (l. Meteor 89/1.: Tapasztalatok kis Zeiss-távcsövekkel). Mindennek ellenére a kettősleírásoknál a fókusz-távolságot nem szoktuk feltüntetni: kimondottan ilyen irányú kettős-megfigyelések eredményének közzététele önálló cikk keretében látszik célszerűnek.

Fidrich Róbert	(Bakonycsernye)	24,4T	1
Kocsis Antal	(Balatonkenese)	8L	10
Papp Sándor	(Kecskemét)	24,4T	3(3)
Rideg László	(Vaskút)	12T	2
Vaskúti György	(Vaskút)	20T	4(2)

Howe 70 Cen

11370-3709

Kocsis (8L-25x): A kettősséget csak sejteni lehet a megnyúlt csillag-képből. 50x: Ezzel már bontott, de még egymáshoz közel, szorosan látszik a kicsit eltérő fényű pár. Dm (fényességkülönbség) = 0^m,8, PA= 110.
)- A fenti kettősészlelés közlésének oka: kedvet ébreszteni a déli csillagok megfigyeléséhez.

Delta Crv

12273-1614

Fidrich (24,4T-100x?): Könnyű pár, színük sárgásfehér és barnászörös, PA 205.

Kocsis (8L-60x): Nagyon eltérő fényű: fényes főcsillag, halvány kis társ. Ennek ellenére könnyű észlelni a széles bontás miatt. Igen szép színek: sárga és mélypiros. Dm= 4^m,0, PA 220.

Rideg (12T-52x): Fényes aranysárga főcsillagtól tág közel, nagyon halvány, alig észlelhető társ, PA 210-215.

Alfa Gem (Castor)

07314+3200

Babcsán (8L-190x): Meglepően jól: egy-másfél korongnyi réssel bomlik fel a Castor sárgásfehér és fehér csillagaira, PA 75. A halvány C is látszik kb. 1'-re, bár nem éppen feltűnő.

Kocsis (7,5L-200x): Biztosan bontott, szépen látszó pár, fényes sárga csillagokból. A fényesebb csillag mintha "húzná maga után" az 1-1^m,5-val halványabbnak tűnő társat. A főcsillag diffrakciós gyűrűjének külső részén,

azon túl látszik a társ, PA 85. Jóval távolabb nagyon szélesen látszik a C komponens is, ez jóval halványabb, kb. $9^m,5$. Igen széles, nem kettős jellegű, PA 165. A látómezőben még két további csillag látszik. (Az észlelő LM rajzot mellékelte, de nem kommentálta az utolsó mondatot, noha a két csillag közül egyik a főpár és a C komponens között félúton helyezkedik el! — rovatvez.)

(8L-120x): Ezzel a nagyítással már jól bontott, biztosan látszó, eltérő fényű társ; igen érdekes, szép látvány! 200x: Talán a leglátványosabb képet adja. Jól, kényelmesen bontott pár, de annyira nem távoli, hogy veszítene a látványból. Kicsit különböző, jellegzetesen fehér fényű csillagok. A szögtávolság szerintem már szélesebb, mint a katalógusban 1980-ra megadott $2,2$, és a PA is jóval kevesebb, úgy 65° körüli. Természetesen látszik a távoli halvány C komponens is, de halványsága miatt nem látványos, PA 165.

Tóth K. (15T-100x): A korongok érintkeznek. 200x: Hajszálvékony réssel bontott kékesfehér és sárga, kissé eltérő fényességű pár, PA 90.

Tóth T. (5L-90x): A párás, de rezdületlen levegő mellett hajszál réssel bontott az igen szoros, kissé eltérő pár. A főcsillag fehér, a halványabb kissé sárgás, PA 110.

Vicián (25T-150x): Nagy réssel bontott 1^m eltérésű pár, csillagai zöldessárgák, PA 100. Gyönyörű látvány. A harmadik komponens halvány és elég távol van a főcsillagtól, PA 180. (Észlelés: 1988. okt.)

)- A Castorról egy évvel ezelőtt közöltük a Meteorhoz érkezett megfigyeléseket az átlagosnál jóval bővebb rendszerleírással, így erre most nem térünk ki. Ezenkívül leírás és pályarajz jelent meg lapunk 1988. évi 11. számának 37. oldalán. Az ismételt publikáció oka az egy év alatt végzett és beküldött észlelések száma, ennek magyarázata viszont a Castor népszerűsége, amely kétségtelenül alkalmas célpontja a teljes magyar amatőr távcsőparknak.

1989,5 időpontban a számított látszó szögtávolság $3^m,05$, PA $79^{\circ},3$ Szögtávolság-változás $0^m,086/\text{év}$, pozíciósög-változás $-1^{\circ},49/\text{év}$, szintén 1989-re. A periasztrontól távolodva mindkét paraméter változása csökkenő tendenciájú.

Delta Her (STF 3127)

17130+2454

Kocsis (8L-60x): Ezzel a nagyítással is biztosan látszik a fényes, ragyogó fehér főcsillagtól távol a nagyon eltérő fényű halvány kísérő, széles, jó bontás. 120x: Igen jól látszik a rendkívül eltérő fényű társ messze a főcsillagtól. $D_m = 5-6^m$, PA 265.

Papp (24,4T-120x): Standard szögtávolságú nagyon eltérő pár vakító sárgásfehér és acélkék színekkel, PA 250.

)- A leírt pár optikai, azaz a csillagok a térben egymástól távol helyezkednek el. Elég nagy sajátmozgásuk iránya egymásra merőleges, így a konstelláció látványa jelentősen változik: a Struve által 1830-ban mért $25^m,8$ 1960-ig $8^m,8$ -re csökkent. Az élénk színű pár tagjai ezután távolodnak egymástól.

21 Leo

09481+1205

Fidrich (24,4T-200x): Nagyon eltérő nyílt kettős, a fényességkülönbség 6^m körüli lehet, PA 175.

Papp (24,4T-200x): A társ egyértelműen látszik: $12,6-13^m$ fényességű. Óriási eltérésű kettős, a főcsillag sárgásfehér. 300x: szögtávolság $20''$, PA 160. Megjegyzés: az észlelt társ kérdőjeles változóként szerepel az X Leo keresőtérképén; korábban nem figyeltem fel a társra.

)- A Sky katalógus $6,7$ és $13,2$ magnitúdós fényességértékeket és $24^m,5$ látszó szögtávolságot ad meg.

d Ser

18246+0010

Papp (24,4T-20C_x): Jól bontott kettős, 2^m eltérésű aranyárga és narancsosdrapp, PA 310.

Rideg (12T-52x): Pontszerű kép, kettősségre utaló jel nincs. 103x: Az 5^{m,5}-s főcsillag fénye kissé zavar, de már látni a halvány kísérőt. 129x: Szépen bontott szoros kettős, 3^m fénykülönbséggel. Sárgás színű főcsillag és vörös társ, PA 330.

)- A főcsillag 0,3 amplitúdójú változó, hármas spektroszkopikus rendszer, Flamsteed-száma 59.

35 Sex (STF 1466)

10407+0501

Babcsán (8L-52x): Bájos pár, szépen felbontott, egyenlőtlen narancs és kék csillagokkal.

Papp (24,4T-83x): Széles, kissé eltérő pár; aranyárga és mélynarancs, PA 245.

STF 1512 UMA

11062+6246

Papp (24,4T-74x): Standard, majdnem egyenlő sárgásfehér pár, PA 45.

Vaskúti (20T-45x): A H IV 106-től 1°-kal délebbre finom, kissé halvány egyenlő 8^{m,5} fényességű pár; ez a jó nagyítás hozzá. Standard szögtávolság, PA 50.

STF 1520 UMA

11132+5303

Dankó Cs. (5L-54x): A rossz ég miatt kissé nehéz. Az A komponens narancs-sárga, a B színe halványsága miatt nem becsülhető, eltérés 2^m, PA 355.

Papp (24,4T-74x): Kissé széles (12-14"), eltérő aranyárga-kékesfehér pár, PA 340.

Rideg (12T-52x): Könnyen bontott eltérő fényességű tág kettős. 103x: 6^{m,5}-s és 8^m-s fehér és kékesfehér csillagok, PA 350.

H IV 106 UMA

11067+6336

Papp (24,4T-120x): Standard, de erősen eltérő pár, PA 135. Fényességek: 7,8-10^m és egy 9^m-s csillag 1;2-re.

Vaskúti (20T-45x): Látványos pár: egy harmadik csillaggal nyílt, karcsú háromszöget alkot. A 7^{m,5}-s főcsillagtól PA 125-130 felé 15-20" szögtávolságra 10^{m,5} körüli társ, EL-sal könnyen látszik, mutatós. A harmadik komponens PA 170 felé 4-szer akkora távolságban azonos fényességű, de a nagyobb távolság miatt természetesen jelentősen könnyebben látszik.

)- W. Struve 1513-as számon katalogizálta, azonban későbbi felülvizsgálat során "törölte" — rej (vagy r) kiegészítő jelet kapott.

VASKÚTI GYÖRGY

ELADÓ a Föld és Ég teljes sorozata I. évfolyam 1. számtól a XXIII. évfolyam 12. számig. Ára: 3500 Ft.

Vereckei Pál
1021 Budapest, Tárogató u. 112.

ELADÓ 195/1115-ös lambda/8-as főtükörű DAVAKU-reflektor. Villás parallaktikus állvány osztottkörökkel, óragéppel; 33,8, 18 és 8,1 mm-es akromatikus okulárok; 11 és 4,1 mm-es Ramsden-okulár.
Irányár: 20 ezer Ft.

Mészáros István
2660 Balassagyarmat
Nógrádi Sándor ltp. 9. ép.